

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátu složeném z předsedy JUDr. Jakuba Camrdu a soudců JUDr. Lenky Matyášové a JUDr. Viktora Kučery v právní věci žalobce: **Mgr. S. A. M.**, zastoupen Mgr. et Mgr. Anežkou Švaňhalovou, advokátkou se sídlem Průchodní 377/2, Brno, proti žalovanému: **Ministerstvo práce a sociálních věcí**, se sídlem Na Poříčním právu 1, Praha 2, o kasační stížnosti žalobce proti rozsudku Krajského soudu v Brně ze dne 22. 4. 2025, č. j. 33 Ad 16/2024-35,

t a k t o :

- I. Kasační stížnost **s e z a m í t á .**
- II. Žalovaný **n e m á** právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti.

O d ů v o d n ě n í :

I.

Průběh dosavadního řízení

[1] Ze správního spisu plyne, že žalobci byl vyplácen příspěvek na bydlení (dávka státní sociální podpory). V období od 1. 1. 2023 do 31. 12. 2023 byl žalobce pro účely tohoto příspěvku posuzován samostatně, a to na základě dohody mezi žalobcem a jeho bývalou manželkou o pobírání sociálních dávek v roce 2023. Z dohody vyplývalo, že žalobcovy tři tehdy nezletilé děti budou pro účely příspěvku na bydlení posuzovány ve společném okruhu s jejich matkou, nikoli se žalobcem. Dne 31. 1. 2024 žalobce doložil Úřadu práce – krajské pobočce v Jihlavě (správní orgán I. stupně) své příjmy za 4. čtvrtletí roku 2023 a současně oznámil, s účinností od 1. 1. 2024, změnu okruhu společně posuzovaných osob, konkrétně svých tří dětí. Dle obsahu spisu k tomu došlo na základě dohody rodičů o pobírání sociálních dávek v roce 2024, dle níž měly být všechny děti pro účely příspěvku na bydlení posuzovány ve společném okruhu s žalobcem. Žalobce u všech dětí doložil výši na ně připadajících příjmů za 4. čtvrtletí roku 2023. V této souvislosti správní orgán I. stupně žalobce opakovaně vyzval, aby k žádosti o příspěvek na bydlení na období od 1. 1. 2024 kromě příjmů doložil i doklady o výši nákladů na bydlení za 4. čtvrtletí roku 2023, a současně žalobce poučil

o následcích nesplnění této výzvy. Žalobce však výši nákladů odmítl doložit, neboť požadoval, aby správní orgán I. stupně vycházel při stanovení výše nákladů na bydlení z údajů za 3. čtvrtletí roku 2023. Správní orgán I. stupně žalobce informoval o znění § 51 odst. 5 zákona č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře, v relevantním znění (dále jen „zákon o státní sociální podpoře“), a o jeho povinnosti doložit příslušné doklady prokazující výši nákladů na bydlení za 4. čtvrtletí roku 2023. Vzhledem k tomu, že žalobce v určené lhůtě výši nákladů na bydlení neprokázal, správní orgán I. stupně rozhodnutím ze dne 2. 4. 2024, č. j. 50771/24/ZR, sp. zn. 23198-22/ZR, podle § 51 odst. 5 zákona o státní sociální podpoře s účinností od 1. 1. 2024 odňal žalobci příspěvek na bydlení, neboť nárok na tuto dávku zanikl k 31. 12. 2023.

[2] Proti tomuto rozhodnutí podal žalobce odvolání, které žalovaný rozhodnutím ze dne 3. 5. 2024, č. j. MPSV-2024/107395-920, zamítl a rozhodnutí správního orgánu I. stupně potvrdil. Žalovaný konstatoval, že s účinností od 1. 10. 2022 se v zájmu snížení administrativní zátěže příjemců dokládají skutečnosti rozhodné pro nárok a výši příspěvku na bydlení povinně pouze jednou za půl roku. Ustanovení § 51a zákona o státní sociální podpoře tak stanoví kalendářní čtvrtletí, kdy se příspěvek na bydlení tzv. překloupí z minulého období bez nutnosti dokládat konkrétní příjmy a náklady na bydlení. Toto pravidlo se vztahuje na nárok na příspěvek na bydlení v 1. a 3. čtvrtletí, tudíž příjemce dávky nemá povinnost dokládat rozhodné příjmy a náklady na bydlení za 2. a 4. čtvrtletí. I v období, kdy se příspěvek na bydlení vyplácí na základě „překlopení“, zůstává zachována povinnost příjemce příspěvku na bydlení ohlásit změny v okruhu společně posuzovaných osob. Pokud však osoba, již vznikl nárok na příspěvek na bydlení za měsíc prosinec a tento nárok trvá i k 31. 12., nejpozději do 31. 1. bezprostředně následujícího roku prokáže výši rozhodných příjmů a nákladů na bydlení za předcházející kalendářní čtvrtletí, nelze daný příspěvek na bydlení „překlopit“ a podle § 51a odst. 2 zákona o státní sociální podpoře se vychází z rozhodných skutečností, které tato osoba prokázala. Žalobci vznikl nárok na příspěvek na bydlení za prosinec 2023 a tento nárok mu trval i k 31. 12. 2023. Vzhledem k tomu, že žalobce ve lhůtě stanovené v § 51a odst. 2 zákona o státní sociální podpoře (tj. do 31. 1. 2024) doložil výši svých příjmů za 4. čtvrtletí roku 2023 a současně s oznámením o změně okruhu společně posuzovaných osob doložil i výši příjmů těchto osob, je nezbytné postupovat právě dle § 51a odst. 2 zákona o státní sociální podpoře a při posouzení nároku na příspěvek na bydlení vycházet z nově doložených skutečností. Žalovaný v souladu se správním orgánem I. stupně konstatoval, že žalobci dle § 51 odst. 5 zákona o státní sociální podpoře zanikl nárok na příspěvek na bydlení, neboť do konce čtvrtletí, za které se měl daný příspěvek vyplácet (tj. do konce 1. čtvrtletí roku 2024), nedoložil skutečnou výši nákladů na bydlení za 4. čtvrtletí roku 2023, proto bylo odnětí příspěvku v souladu s tímto ustanovením zákona.

[3] Žalobce podal proti rozhodnutí žalovaného žalobu, kterou Krajský soud v Brně rozsudkem ze dne 22. 4. 2025, č. j. 33 Ad 16/2024-35, zamítl. Krajský soud nejprve zdůraznil, že zákon č. 203/2022 Sb., kterým se mění zákon č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře, ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 111/2006 Sb., o pomoci v hmotné nouzi, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „novela č. 203/2022 Sb.“), s účinností od 1. 10. 2022 změnil schéma podmínek nároku na příspěvek na bydlení. V této souvislosti proto soud citoval rozhodnou právní úpravu i důvodovou zprávu k novele č. 203/2022 Sb., přičemž konstatoval, že smyslem dané novely bylo primárně zjednodušit administrativu, čemuž odpovídá částečná rezignace na zjištění skutkového stavu. Prostředkem k dosažení

pokračování

sledovaného cíle je mechanismus fikce. Jedná se přitom o dvě fikce, a to jednak o „překlopení“ nároku do 1. a 3. čtvrtletí, jednak o fikci trvání skutečností rozhodných pro nárok na příspěvek na bydlení. Příspěvek na bydlení tedy v 1. a 3. kalendářním čtvrtletí může náležet příjemci buď na základě „překlopení“ nároku, anebo na základě nového posouzení rozhodných skutečností.

[4] Krajský soud přisvědčil správním orgánům, že v nyní posuzované věci nelze „překlopení“ nároku použít. Dle krajského soudu bylo smyslem právní úpravy usnadnit činnost Úřadu práce vypuštěním povinnosti zjišťovat rozhodné okolnosti v 1. a 3. kalendářním čtvrtletí, ovšem v určitých případech se předpokládalo, že bude třeba na případné změny reagovat. Tomu odpovídá dikce § 51a odst. 1 zákona o státní sociální podpoře, která připouští, že bude třeba zjišťovat rozhodné okolnosti i v případě, že jde o 1. či 3. kalendářní čtvrtletí, a to především tam, kde se Úřad práce dozví o změně skutečností, které příjemce dávky sám osvědčí. Dle krajského soudu je mechanismus uplatnění „překlopení“ nároku na příspěvek na bydlení systémově propojen s vyloučením povinnosti příjemce ohlásit změnu rozhodných skutečností dle § 61 odst. 1 zákona o státní sociální podpoře. Zákonodárce však nevyloučil u mechanismu „překlopení“ nároku uplatnění § 61 odst. 2 téhož zákona, který stanoví povinnost příjemce dávky osvědčit na výzvu orgánu státní sociální podpory skutečnosti rozhodné pro nárok na dávku, její výši nebo výplatu. Mechanismus „překlopení“ nároku na příspěvek na bydlení tedy zákonodárce nepojal absolutně, ale ponechal Úřadu práce možnost uložit příjemci dávky povinnost osvědčit rozhodné skutečnosti v určené lhůtě.

[5] Dle krajského soudu tak právní názor žalobce, podle něhož nebyl povinen oznámit na výzvu správního orgánu I. stupně své náklady na bydlení, není v souladu se zákonem. Pokud by správní orgán I. stupně žalobce nevyzval, aby náklady na bydlení doložil, bylo by třeba žalobci přisvědčit, neboť ohledně této rozhodné skutečnosti mu v tomto případě zákon ohlašovací povinnost neukládal. Jestliže se však změnila jiné rozhodné skutečnosti (okruh společně posuzovaných osob a jejich příjmy), které žalobce v souladu s § 51a odst. 5 zákona o státní sociální podpoře správnímu orgánu I. stupně ohlásil, a byl správním orgánem vyzván k doložení nákladů na bydlení, přičemž mu byl též vysvětlen výklad dané právní úpravy, byl žalobce povinen výzvě vyhovět. Správní orgán I. stupně totiž byl v tomto případě oprávněn požadovat po žalobci doložení těchto rozhodných skutečností pro nárok na příspěvek na bydlení, i když se jednalo o 1. čtvrtletí kalendářního roku.

[6] K otázce parciálního uplatnění fikce v případě neosvědčení nákladů na bydlení na výzvu správního orgánu I. stupně krajský soud konstatoval, že takové uplatnění by zjevně odporovalo úmyslu zákonodárce při konstrukci „překlopení“ nároku. Krajský soud zopakoval, že v souladu se smyslem a účelem právní úpravy pro 1. kalendářní čtvrtletí je buď překlopit nárok bez dalšího zjišťování, anebo zjistit rozhodné skutečnosti pro nárok na dávku.

II.

Obsah kasační stížnosti a vyjádření žalovaného

[7] Žalobce (stěžovatel) napadá rozsudek krajského soudu kasační stížností, a to z důvodů, které podřadil pod § 103 odst. 1 písm. a), b) a d) s. ř. s.

[8] Stěžovatel předně namítá, že v souladu se zákonem ohlásil správnímu orgánu I. stupně změnu v okruhu společně posuzovaných osob a doložil i jejich příjmy. Při posuzování, zda přiznat příspěvek na bydlení na období 1. čtvrtletí roku 2024, tak měl správní orgán I. stupně vycházet z jemu dostupných podkladů doložených stěžovatelem, tedy i z již doložených nákladů na bydlení. Změna okruhu společně posuzovaných osob bez dalšího nezpůsobuje vznik povinnosti doložit rovněž náklady na bydlení za rozhodné období 4. čtvrtletí roku 2023, neboť tato změna je zásadní pouze pro změnu výše příjmů, kterou stěžovatel doložil. Krajský soud tak nezohlednil, že veškeré rozhodné skutečnosti potřebné k „překlopení“ nároku na příspěvek na bydlení dle § 51a odst. 1 a 3 zákona o státní sociální podpoře stěžovatel doložil.

[9] Stěžovatel dále namítá, že krajský soud sice uznal, že stěžovatel nebyl povinen doložit náklady na bydlení pro přiznání nároku na dávku za 1. čtvrtletí 2024, pokud by nebyl vyzván k jejich doložení, zároveň však soud chybně dovozuje, že když stěžovatel vyzván byl, měl tak učinit; soud tedy nehodnotil důvodnost ani zákonitost takové výzvy. Správnímu orgánu I. stupně byla část rozhodných skutečností známa již z předešlého čtvrtletí, se kterým zákon spojuje „překlopení“ nároku do čtvrtletí následujícího. Výzvy tedy směřovaly k doložení skutečností, aniž by pro to byla opora v zákoně, proto je nezbytné dané výzvy považovat za nezákonné a neúčelné. Krajský soud tak nesprávně posoudil nesplnění povinnosti uložené nezákonnými výzvami správního orgánu I. stupně jako důvod pro odnětí příspěvku na bydlení.

[10] Dle stěžovatele nebrání právní úprava použití pouze „částečného překlopení“, naopak § 51a odst. 5 zákona o státní sociální podpoře takovou možnost připouští. Pokud tedy stěžovatel ohlásil změnu v okruhu společně posuzovaných osob a doložil jejich příjmy, měl správní orgán I. stupně při posouzení nároku na příspěvek na bydlení a jeho výše vycházet u zbývajících rozhodných skutečností z předchozího období. V případě stěžovatele nemohlo dojít k nadužívání dávek státní sociální podpory, neboť by mu nebyl příspěvek na bydlení navýšen. Steží si lze představit, že by náklady na bydlení klesly po nárůstu počtu společně posuzovaných osob v domácnosti, a příspěvek na bydlení vypočtený na základě nákladů na bydlení v předchozí období by tak znamenal nadužívání této dávky. Stěžovatel správnímu orgánu I. stupně sdělil, ať pro výpočet použije náklady doložené za předchozí období, čímž tedy ohlásil, že náklady na bydlení jsou stabilní. Použití „částečného překlopení“ pro určení nákladů na bydlení by tak nemělo negativní dopad ani by neodporovalo účelu zákona.

[11] Vzhledem k uvedenému stěžovatel navrhuje, aby Nejvyšší správní soud napadený rozsudek zrušil a věc vrátil krajskému soudu k dalšímu řízení.

[12] Žalovaný se ke kasační stížnosti nevyjádřil.

III.

Posouzení věci Nejvyšším správním soudem

[13] Nejvyšší správní soud nejprve posoudil formální náležitosti kasační stížnosti a shledal, že je podána včas (§ 106 odst. 2 s. ř. s.), je podána osobou oprávněnou, neboť stěžovatel byl účastníkem řízení, z něhož napadený rozsudek vzešel (§ 102 s. ř. s.), a je zastoupen advokátkou (§ 105 odst. 2 s. ř. s.).

pokračování

[14] Nejvyšší správní soud se ve smyslu § 104a s. ř. s. dále zabýval otázkou, zda kasační stížnost svým významem podstatně přesahuje vlastní zájmy stěžovatele. Pokud by tomu tak nebylo, musela by být podle tohoto ustanovení odmítnuta jako nepřijatelná. Výklad zákonného pojmu „*přesah vlastních zájmů stěžovatele*“, který je podmínkou přijatelnosti kasační stížnosti, provedl Nejvyšší správní soud již ve svém usnesení ze dne 26. 4. 2006, č. j. 1 Azs 13/2006-39, publ. pod č. 933/2006 Sb. NSS (všechna zde zmiňovaná rozhodnutí Nejvyššího správního soudu jsou dostupná též na www.nssoud.cz). O přijatelnou kasační stížnost se podle tohoto usnesení může jednat v následujících typových případech:

1) Kasační stížnost se dotýká *právních otázek, které dosud nebyly vůbec či nebyly plně řešeny judikaturou Nejvyššího správního soudu*.

2) Kasační stížnost se týká *právních otázek, které jsou dosavadní judikaturou řešeny rozdílně*. Rozdílnost v judikatuře přitom může vyvstat na úrovni krajských soudů i v rámci Nejvyššího správního soudu.

3) Kasační stížnost bude přijatelná pro potřebu učinit *judikatorní odklon*, tj. Nejvyšší správní soud ve výjimečných a odůvodněných případech sezná, že je namístě změnit výklad určité právní otázky, řešené dosud správními soudy jednotně.

4) Další případ přijatelnosti kasační stížnosti bude dán tehdy, pokud by bylo v napadeném rozhodnutí krajského soudu shledáno *zásadní pochybení, které mohlo mít dopad do hmotně právního postavení stěžovatele*.

[15] Nejvyšší správní soud dospěl k závěru, že kasační stížnost je přijatelná, neboť se týká právní otázky, která dosud nebyla plně řešena judikaturou Nejvyššího správního soudu (první důvod přijatelnosti).

[16] Nejvyšší správní soud dále přistoupil k přezkoumání napadeného rozsudku v mezích rozsahu kasační stížnosti a uplatněných důvodů, přičemž zkoumal, zda netrpí vadami, k nimž by musel přihlédnout z úřední povinnosti (§ 109 odst. 3 a 4 s. ř. s.), a dospěl k závěru, že kasační stížnost není důvodná.

[17] V návaznosti na obsah kasační stížnosti Nejvyšší správní soud konstatuje, že napadený rozsudek splňuje kritéria přezkoumatelnosti, neboť je srozumitelný a opřený o dostatek důvodů, z nichž je zřejmé, proč krajský soud rozhodl tak, jak je uvedeno ve výroku rozhodnutí. Krajský soud žalobní body vypořádal, své závěry odůvodnil a relevantně argumentoval s uvedením skutkových a právních důvodů, nelze tak jeho rozsudek považovat za nepřezkoumatelný (viz např. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 3. 12. 2021, č. j. 5 Azs 388/2020-45). Stěžovatel ani v kasační stížnosti konkrétně nevymezuje, jakými žalobními námitkami se krajský soud opomněl zabývat. K tomu je nezbytné dodat, že stěžovatel veškerou svou žalobní argumentaci výrazně rozvedl až v kasační stížnosti.

[18] Dále je nezbytné zdůraznit, že příspěvek na bydlení je jednou z dávek státní sociální podpory a náleží dle § 24 odst. 1 zákona o státní sociální podpoře vlastníku nebo nájemci bytu, který byt užívá, jestliže „*a) náklady na bydlení přesahují částku součinu rozhodného příjmu vlastníka, nebo nájemce bytu a společně posuzovaných osob a koeficientu 0,30 a současně b) součin rozhodného příjmu a koeficientu 0,30 není vyšší než částka normativních nákladů na bydlení*“. Jednoduše řečeno, pro vznik nároku na příspěvek na bydlení jsou rozhodné vedle

normativních nákladů na bydlení (§ 26 zákona o státní sociální podpoře) také „skutečné“ náklady na bydlení (§ 25 zákona o státní sociální podpoře) a také příjem vlastníka, resp. nájemce bytu a dalších společně posuzovaných osob, tj. příjem rodiny (§ 7 odst. 5 zákona o státní sociální podpoře). Podstatný je zároveň i počet společně posuzovaných osob, neboť dle § 26 zákona o státní sociální podpoře jsou normativní náklady na bydlení stanoveny konkrétní částkou podle počtu osob v rodině (u bytů užívaných na základě nájemní nebo podnájemní smlouvy, což není posuzovaný případ, též podle velikosti obce) a mj. u bytů vlastníků, jímž je i stěžovatel, počet osob v rodině vstupuje i do výpočtu „skutečných“ nákladů na bydlení [viz § 25 odst. 1 písm. b) zákona o státní sociální podpoře]. Pokud jde o výpočet výše příspěvku na bydlení, ta podle § 27 odst. 1 zákona o státní sociální podpoře „činí za kalendářní měsíc rozdíl mezi normativními náklady na bydlení a rozhodným příjmem rodiny vynásobeným koeficientem 0,30“. Pokud ovšem „jsou náklady na bydlení nižší než normativní náklady na bydlení, náleží příspěvek na bydlení ve výši rozdílu mezi náklady na bydlení a rozhodným příjmem rodiny vynásobeným koeficientem 0,30, a na území hlavního města Prahy koeficientem 0,35“ (§ 27 odst. 2 zákona o státní sociální podpoře). I pro určení výše příspěvku na bydlení tedy mohou být v případech vymezených v § 27 odst. 2 zákona o státní sociální podpoře rozhodné „skutečné“ náklady na bydlení.

[19] Dle § 51 odst. 5 zákona o státní sociální podpoře „[p]říspěvek na bydlení se vyplácí vždy po období kalendářního čtvrtletí nebo v rámci tohoto kalendářního čtvrtletí po dobu kratší, trval-li nárok na tuto dávku jen po kratší dobu, než je kalendářní čtvrtletí. Je-li příspěvek na bydlení vyplácen k poslednímu dni 1. nebo 3. kalendářního čtvrtletí, náleží jeho výplata v bezprostředně následujícím kalendářním čtvrtletí, jen jestliže nejpozději do konce prvního kalendářního měsíce tohoto následujícího kalendářního čtvrtletí se prokáže výše rozhodných příjmů za kalendářní čtvrtletí, k jehož poslednímu dni byla dávka vyplacena. Neprokáže-li se rozhodný příjem podle věty druhé, zastaví se výplata příspěvku na bydlení od splátky náležející za kalendářní měsíc, do jehož konce je třeba prokázat výši příjmů pro výplatu příspěvku na bydlení na následující kalendářní čtvrtletí. Neprokáže-li se rozhodný příjem ani do konce kalendářního čtvrtletí, za které by se měla uvedená dávka vyplácet, nárok na příspěvek na bydlení zaniká. Ustanovení vět druhé až čtvrté se vztahují také na prokazování nákladů na bydlení. Prokáže-li se nárok na výplatu příspěvku na bydlení za dobu, za kterou výplata této dávky podle tohoto odstavce nenáležela, nebo prokáže-li se nárok na příspěvek na bydlení za dobu zániku nároku na tuto dávku podle tohoto odstavce, postupuje se obdobně podle odstavce 4.“ (důraz doplněn NSS).

[20] Dle § 51a odst. 1 zákona o státní sociální podpoře, „[v]znikl-li nárok na příspěvek na bydlení za měsíc prosinec a tento nárok trval ke dni 31. prosince, náleží jeho výplata i v 1. kalendářním čtvrtletí bezprostředně následujícího kalendářního roku. Pro stanovení jeho výše se vychází ze skutečností rozhodných pro nárok na příspěvek na bydlení, ze kterých byla určena výše příspěvku na bydlení za měsíc prosinec bezprostředně předcházejícího kalendářního roku, není-li dále stanoveno jinak. Ustanovení § 51 odst. 5 vět třetí až páté se nepoužijí.“ (důraz doplněn NSS).

[21] Dle § 51a odst. 2 zákona o státní sociální podpoře, „[p]rokáže-li oprávněná osoba, které vznikl nárok na příspěvek na bydlení za měsíc prosinec a tento nárok trval ke dni 31. prosince, v termínu do 31. ledna bezprostředně následujícího kalendářního roku, výši rozhodných příjmů a náklady na bydlení za předcházející čtvrtletí, jsou pro určení nároku na příspěvek na bydlení na období 1. kalendářního čtvrtletí bezprostředně následujícího kalendářního roku a jeho výši rozhodné tyto skutečnosti a ustanovení odstavce 1 se nepoužijí“ (důraz doplněn NSS).

pokračování

[22] Dle § 51a odst. 5 zákona o státní sociální podpoře, „[p]ro období od 1. ledna do 31. března a období od 1. července do 30. září se ustanovení § 61 odst. 1 a 3 nepoužijí, s výjimkou povinnosti hlášení změn v okruhu společně posuzovaných osob, spolu s údaji o výši jejich rozhodných příjmů, a změn v užívání bytu; změnou v užívání bytu se pro tyto účely rozumí zánik nebo změna právního titulu k užívání bytu“ (důraz doplněn NSS).

[23] Podle § 61 odst. 1 zákona o státní sociální podpoře „[p]říjemce dávky je povinen písemně ohlásit příslušné krajské pobočce Úřadu práce do osmi dnů změny ve skutečnostech rozhodných pro trvání nároku na dávku, její výši nebo výplatu“. Dle odstavce 2 téhož ustanovení, „[b]yl-li příjemce dávky vyzván příslušným orgánem státní sociální podpory, aby osvědčil skutečnosti rozhodné pro nárok na dávku, její výši nebo výplatu, je povinen této výzvě vyhovět, a to ve lhůtě do osmi dnů ode dne doručení výzvy, neurčil-li orgán státní sociální podpory delší lhůtu; neučiní-li tak v určené lhůtě, může být výplata dávky zastavena, dávka může být odejmuta nebo nepřiznána, jestliže příjemce byl ve výzvě na tento následek prokazatelně upozorněn“ (důraz doplněn NSS). Podle odstavce 3 tohoto ustanovení má povinnosti uvedené v odstavci 1 také osoba společně posuzovaná.

[24] Od 1. 10. 2022 bylo za účelem snížení administrativního zatížení příjemců příspěvku na bydlení (a ostatně i správních orgánů) změněno schéma posuzování nároku na přiznání příspěvku na bydlení, a to zavedením § 51a zákona o státní sociální podpoře. Podle tohoto ustanovení se skutečnosti rozhodné pro nárok na příspěvek na bydlení a jeho výši povinně dokládají zpravidla jen jednou za půl roku. V nyní posuzované věci je přitom rozhodný odstavec 1 daného ustanovení, nicméně stejné pravidlo, avšak pro druhou polovinu kalendářního roku, je stanoveno v jeho odstavci 3.

[25] Dle důvodové zprávy k novele č. 203/2022 Sb., kterou byl tento mechanismus zaveden, „[v]ždy bude kalendářní čtvrtletí, kdy se příspěvek na bydlení automaticky překloupí z minulého období bez toho, že by bylo nutné kontaktovat Úřad práce ČR a dokládat příjmy a náklady na bydlení (platí pro první a třetí kalendářní čtvrtletí); následovat bude kalendářní čtvrtletí, kdy bude povinnost příjmy a náklady dokládat a příspěvek na bydlení se podle toho stanovit“. Zároveň tato důvodová zpráva uvádí, že „[v]zhledem k tomu, že i v průběhu kalendářního čtvrtletí, za které se nemusely dokládat příjmy a náklady na bydlení, může dojít k zásadní změně, která ovlivní výši příspěvku na bydlení, např. zvýšení nákladů na bydlení nebo snížení příjmu, je dána možnost poživateli příspěvku na bydlení předložit do stanovené doby (do 15. dne prvního měsíce daného kalendářního čtvrtletí) potřebné doklady, a podle nich se výše příspěvku na bydlení nově stanoví“. Důvodová zpráva také zdůrazňuje, že „[s]třídáním kalendářních čtvrtletí, kdy je povinnost předkládat příjmy a náklady na bydlení s kalendářním čtvrtletím, kdy dojde k automatickému překloupění výplaty, se na jedné straně sníží administrace dávky, na druhé straně se rozšiřuje prostor pro její nadužívání (nebude v překlápěných čtvrtletích reagovat na změny, které povedou ke snížení dávky, pokud je poživatel dávky dobrovolně neuvede, např. zvýšení příjmů, neplacení nákladů na bydlení). Proto se navrhuje zachovat povinnost ohlašovat alespoň změny v okruhu společně posuzovaných osob (např. narodí se dítě, odejde jeden člen domácnosti) a změny právního titulu k bytu i v kalendářních čtvrtletích, kdy se nemusí prokazovat příjmy a náklady na bydlení. Tímto opatřením se poněkud sníží uvedený negativní dopad, ale také se umožní rychleji reagovat na změny, které dávku zvýší.“.

[26] Nejvyšší správní soud se na základě citovaných ustanovení i důvodové zprávy k novele č. 203/2022 Sb. ztotožňuje se závěrem krajského soudu, že podle § 51a odst. 1 a 3 zákona o státní sociální podpoře může příspěvek na bydlení v 1. a 3. kalendářním čtvrtletí

náležet příjemci buď na základě tzv. „překlopení“ nároku na příspěvek na bydlení i jeho výše z předchozího čtvrtletí, anebo na základě nového posouzení rozhodných skutečností, nikoliv však kombinací obou těchto postupů.

[27] K „překlopení“ nároku stanoveného v § 51a odst. 1 zákona o státní sociální podpoře, tedy k tomu, že v 1. kalendářním čtvrtletí se pro určení příspěvku na bydlení vychází ze skutečností rozhodných pro vznik nároku a výši příspěvku na bydlení za 4. čtvrtletí předchozího kalendářního roku, dojde v situaci, kdy buď nenastane změna rozhodných skutečností, anebo sice tato změna nastane, nicméně oprávněná osoba se rozhodne, že nebude ve smyslu § 51a odst. 2 zákona o státní sociální podpoře rozhodné skutečnosti prokazovat. Druhá možnost však nepřipadá do úvahy, pokud oprávněné osobě vznikne ohlašovací povinnost dle odstavce 5 tohoto ustanovení, která se týká mj. změny v okruhu společně posuzovaných osob, již je třeba vždy ohlásit společně s údaji o výši rozhodných příjmů těchto osob. Pokud tedy k takové změně dojde, není možné § 51a odst. 1 zákona o státní sociální podpoře aplikovat, a naopak je nezbytné nově stanovit výši příspěvku na bydlení na základě prokázání všech rozhodných skutečností na výzvu orgánu státní sociální podpory. Jak tedy již konstatoval krajský soud a jak vyplývá rovněž z citované důvodové zprávy, možnost použití rozhodných skutečností z dřívějšího období není absolutní, změna některých zásadních rozhodných skutečností, jako je též změna v okruhu společně posuzovaných osob, musí být orgánu státní sociální podpory ohlášena, aby bylo minimalizováno možné nadužívání dávky v 1. a 3. kalendářním čtvrtletí.

[28] Nejvyšší správní soud přitom souhlasí i se závěrem krajského soudu a správních orgánů, že oba shora zmíněné způsoby pro určení nároku na příspěvek na bydlení a jeho výše není možné libovolně kombinovat tak, že by příjemce příspěvku na bydlení prokázal pouze některé rozhodné skutečnosti (byť by to byly ty, k nimž mu vznikla ohlašovací povinnost), a u ostatních by požadoval jejich „překlopení“ z předchozího období. Takový výklad by byl nejen v rozporu s jazykovým zněním zákona a jeho systematikou, jak zdůrazňoval krajský soud, ale především by odporoval smyslu samotného příspěvku na bydlení jakožto dávky státní sociální podpory. Mohlo by totiž docházet k tomu, že by si příjemci této dávky volili, zda po splnění ohlašovací povinnosti pro ně bude výhodnější ostatní rozhodné skutečnosti prokázat, či požadovat jejich „překlopení“ z předchozího období. Jak již však bylo vysvětleno, jednotlivé rozhodné skutečnosti jsou při posouzení nároku na tuto dávku i její výše vzájemně provázány, takže lze buďto použít rozhodné skutečnosti z předchozího období, nebo rozhodné skutečnosti nově zjištěné a prokázané, nikoliv však obojí kombinovat, neboť takto by bylo v některých případech možné dospět k výsledku, který konstrukci ani smyslu této dávky vůbec neodpovídá.

[29] V nyní posuzované věci právě nastala situace, kdy na straně stěžovatele došlo k takové změně rozhodných skutečností, konkrétně ke změně v okruhu společně posuzovaných osob, a tedy rovněž i příjmů rodiny (stěžovatele a všech těchto osob), kterou byl stěžovatel povinen správnímu orgánu I. stupně dle § 51a odst. 5 ve spojení s § 61 odst. 1 a 3 zákona o státní sociální podpoře ohlásit, což také učinil. Změna v okruhu společně posuzovaných osob i v rozhodném příjmu je zcela jistě relevantní pro posouzení nároku na příspěvek na bydlení a jeho výše, a to i v tom ohledu, že počet osob v rodině určuje dle § 26 zákona o státní sociální podpoře konkrétní částku normativních nákladů na bydlení a v případě stěžovatele ovlivňuje dle § 25 odst. 1 písm. b) zákona o státní sociální podpoře též konkrétní částku „skutečných“ nákladů na bydlení, konkrétně náklady vlastníka bytu

pokračování

srovnatelné s nájemným u bytů užívaných na základě nájemní nebo podnájemní smlouvy. Aby bylo možné za dané situace smysluplně posoudit, zda stěžovateli daná dávka i nadále náleží a případně v jaké výši, bylo nezbytné, aby stěžovatel na výzvu správního orgánu I. stupně dle § 61 odst. 2 zákona o státní sociální podpoře osvědčil též výši zbývajících částí svých „skutečných“ nákladů na bydlení [tj. náklady na energie a plnění poskytovaná s užíváním bytu dle § 25 odst. 1 písm. c) zákona o státní sociální podpoře]. Nebylo tedy možné aplikovat § 51a odst. 1 zákona o státní sociální podpoře, ale naopak bylo třeba v souladu s § 51 odst. 5 tohoto zákona prokázat veškeré rozhodné skutečnosti pro nárok na příspěvek na bydlení a jeho výši, i když se jednalo o příspěvek na 1. čtvrtletí roku 2024.

[30] Na těchto závěrech nemůže nic změnit ani tvrzení stěžovatele, že v jeho případě by nemohlo dojít k nadužívání příspěvku na bydlení, neboť jeho náklady na bydlení jsou v průměru za jednotlivá čtvrtletí víceméně stabilní, a že si lze jen stěží představit, že by v případě nárůstu počtu osob společně posuzovaných byly náklady na bydlení (stěžovatel má patrně na mysli též náklady na energie a plnění poskytovaná s užíváním bytu) nižší než ty, které měl správní orgán I. stupně k dispozici pro účely přiznání této dávky v předchozím kalendářním čtvrtletí. I kdyby v případě stěžovatele k nadužívání této dávky skutečně nedošlo a náklady na bydlení dle § 25 odst. 1 písm. c) zákona o státní sociální podpoře by byly stejné či vyšší než ty, z nichž vycházel správní orgán I. stupně v předchozím období (což právě stěžovatel neprokázal), nelze v obecné rovině na tento výklad zákonných ustanovení z již uvedených důvodů přistoupit.

[31] Důvodná tak není ani stěžovatelova námitka, dle níž nebyla výzva k osvědčení nákladů na bydlení účelná ani zákonná. Postup správního orgánu I. stupně, který ve smyslu § 61 odst. 2 zákona o státní sociální podpoře vyzval stěžovatele, aby osvědčil další rozhodné skutečnosti, konkrétně tedy výši nákladů na bydlení za 4. čtvrtletí roku 2023, byl v souladu se zákonem. Správní orgán I. stupně stěžovatele k osvědčení nákladů na bydlení vyzval dokonce opakovaně, a rovněž mu vysvětlil svůj postup, přičemž stěžovatel byl i poučen o možnosti odnětí příspěvku na bydlení v případě nevyhovění těmto výzvám. Vzhledem k tomu, že stěžovatel výši nákladů na bydlení ani na opakovanou výzvu správního orgánu neprokázal, správní orgán I. stupně postupoval v souladu s § 51 odst. 5 zákona o státní sociální podpoře, když stěžovateli příspěvek na bydlení odňal.

IV.

Závěr a náklady řízení

[32] Nejvyšší správní soud neshledal kasační stížnost důvodnou, a proto ji v souladu s § 110 odst. 1 s. ř. s. zamítl.

[33] O nákladech řízení o kasační stížnosti rozhodl Nejvyšší správní soud podle § 60 odst. 1 a 2 ve spojení s § 120 s. ř. s. Žalovaný měl ve věci úspěch, nicméně právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti vůči neúspěšnému stěžovateli mu dle § 60 odst. 2 s. ř. s. nenáleží.

Poučení:

Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné (§ 53 odst. 3, § 120 s. ř. s.).

V Brně dne 19. září 2025

JUDr. Jakub Camrda
předseda senátu